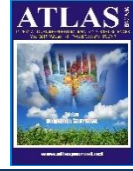

ATLAS INTERNATIONAL REFERRED JOURNAL ON SOCIAL SCIENCES

ISSN:2619-936X

Article Arrival Date: 06.05.2018

Published Date:27.07.2018

2018 / July

Vol 4, Issue:10

Pp:775-785

Disciplines: Areas of Social Studies Sciences (Economics and Administration, Tourism and Tourism Management, History, Culture, Religion, Psychology, Sociology, Fine Arts, Engineering, Architecture, Language, Literature, Educational Sciences, Pedagogy & Other Disciplines in Social Sciences)

SOSYAL BİLGİLER DERSİ 6. SINIF ÖĞRETİM PROGRAMININ MİLLİ KİMLİK DEĞERLERİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

INVESTIGATION OF NATIONAL IDENTITY VALUES OF SOCIAL STUDIES COURSE 6TH GRADE CURRICULUM

Yücel GELİŞLİ

Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi, ygelisli@gmail.com, Ankara/Türkiye

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, altıncı sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Programını milli kimliği oluşturan değerler açısından incelemektir. Çalışmada, nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırma kapsamında incelenen altıncı sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Programı milli kimliği oluşturan değerler, programın amaçları, kazanımları ve öğrenme alanları dersin öğretim programından taranarak, araştırmanın amacı çerçevesinde veriler doküman analizi tekniği ile elde edilmiştir. Çalışmada ölçüt olarak Smith'in milli kimliği oluşturan temel öğeleri; 1.Tarihi bir toprak/ülke ya da yurt(Vatan), 2. Ortak mitler ve tarihi bellek(Tarih birliği), 3. Ortak kitlesel kamu kültürü(Millî kültür), 4. Ortak yasal hak ve görevler, 5. Ortak ekonomi ve 6. Ortak Din olarak alınmıştır.

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın genel amaçları 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda ifade edilen Türk Millî Eğitimi'nin Genel Amaçları ve Temel İlkelerine uygun olarak belirlenmiştir. Genel amaçlarda Türk kültürü, Türk vatani, Türk tarihi ve vatandaşlık bilinci derinlemesine ele alınmıştır.

Sonuç olarak sosyal bilgiler dersi öğretim programı genel amaçlar, öğrenme alanları ve kazanımlar olarak her sınıf düzeyinde yapılandırılmıştır. Genel amaçlar, öğrenme alanları ve kazanımlar milli kimliği oluşturacak şekilde oluşturulmuştur.

Anahtar kelimeler: Kimlik, Millî kimlik, Sosyal Bilgiler Dersi

ABSTRACT

The purpose of this study is to examine the sixth grade Social Studies Curriculum in terms of the values that make up the national identity. In the study, qualitative research method was used. The 6th grade Social Studies Curriculum examined in the scope of the research was obtained by using the document analysis technique in the scope of the research by searching the curriculum for the values, the aims, achievements and learning areas of the national identity. Essential elements of Smith's national identity as benchmarks in his work; 1. A historical land / country or country (country), 2. Common myths and historical memory (history unity), 3. Joint mass public culture (national culture), 4. Common legal rights and duties, 5. Joint economy and 6 It was taken as a common religion.

The general objectives of the Social Studies Curriculum have been determined in accordance with the General Objectives and Basic Principles of Turkish National Education, which are expressed in the National Education Basic Law numbered 1739. In general purposes, Turkish culture, Turkish homeland, Turkish history and citizenship consciousness are take place.

As a result, the social studies curriculum is structured at every grade level as general objectives, learning areas and achievements. The general objectives, learning areas and achievements were formed in such a way as to create a national identity.

Key Words: Identity, National Identity, Social Studies Course

1. GİRİŞ

Yirminci yüzyıl, küresel güçlerin ulusal bağımsızlık hareketleri adı altında etnik unsurlarda mikro milliyetçilik fikirlerini destekleyerek kalkınma sürecinde olan milli devletleri özellikle parçalama, ekonomik olarak güçsüz bırakma süreci olmuştur. Bu süreç globalleşme, küreselleşme olarak adlandırılmış, bunun sonucu olarak ta gelişmekte olan ülkelerde dünya vatandaşlığı gibi kozmopolit

düşünceler geliştirilmiştir. Küreselleşmenin etkisi ile kültürel kimliklerin, değerlerin, kişiliklerin, mesleki yönelim ve eğilimlerin oluşum evresi genişlemiştir. İçine kapalı, sınırlı bir çevreden dünya ölçeğinde geniş bir alana ve diyalojik ilişkiler ağına geçilmiştir (Aytekin, 2014: 148-151. Kongar, www.kongar.org. Yanık, 2013; Gökalp, 2004). Dünyayı büyük bir köye benzetme eğilimi küresel güçlerin egemenliklerini daha da güçlendirmek için seçtikleri önemli yöntemlerden biridir. Küreselleşme ile birlikte ortaya çıkan koatık süreçte milli devletlerin ayakta kalma, yaşama yollarından biri etkili vatandaşlık eğitimidir (Şen, 2004). 21 yüzyıl vatandaşlık eğitimi, millet inşası, siyasal katılımın nitelik ve nicelik gelişimiyle birlikte tam anlamıyla bir "milli devletler çağı" olarak nitelenir olmuştur. Bu nedenle "milli kimlik" ve "milli devlet" kavramları, bu sürecin merkezinde ve en önemli tartışma konuları arasında yer alır.

Kişiler kendilerini ait hissettikleri toplumlarda yaşayarak toplumsal özellikler açısından başkalaşırlar. Aynılaştan toplumda kendilerine yer bulurlar. Dar anlamda bakıldığında kendi toplumundaki bireylerden çeşitli bedensel, sosyal, zihinsel özellik ve algılarla başkalaştan birey yaşadığı toplumda bireysel kimlik kazanarak şahsiyet olur. "Ben kimim" sorusunun dayanağı olan "ben" in tanınması ve tanımlanması, kimliğin sosyal ve psikolojik temeline işaret etmekte ve buna, kişinin varlığı ile ilgili tüm anlamları (değerleri) içine alan öznel bir duygu olarak "kişisel kimlik" denilmektedir (Güvenç, 1993: 3-4). Connor'ın vurguladığı ve psikolojik bir bağ olan ve milli kimlik duygusunun oluşumunda inşa edici bir rolü olduğu düşünülen "ait olma duygusu" da bu tanıma ilave edilebilir (Akt: Şimşek, Ilgaz, 2007: 194).

Kimlik en geniş anlamıyla, bireyin tüm özelliklerini kapsar; hem kişinin kendisini nasıl gördüğü, hem de toplum tarafından nasıl görüldüğü, kimlik kavramıyla ilgili konulardır. Birey, kimlikler aracılığıyla toplumsal çevreye uyum sağlar (Aşkın, 2007: 213). Bir toplumda yaşayan bireylerin aidiyet duygularını tanımlayan, belirleyen kimlik; toplumun, sosyal sisteminin en temel ve en önemli kökenini teşkil etmektedir. Bireylerin gerek kültürel gerekse yaşadıkları çevrelerdeki sosyal konum ve statülerinin karşılığı olan çok boyutlu, inanç, tutum, değer yargıları gibi yaşam biçimini sembolize eden kimlik (Yıldız, 2007: 9), toplumsal aidiyetin belirleyicisidir.

Toplumlar birbirinden milletleşme süreci ile ayrılır. Bu süreçte tarih, vatan, etnik yapı, kültür, yazılı ve sözlü eserler, ortak efsaneler, ortak semboller, din, dil, mimari, ortak ekonomi, vatandaşlık hak ve sorumlulukları toplumları millet yapan, milli kimliği oluşturan en önemli unsurlardır (Smith, 1994). Millet olmak, milli bir kimliğe sahip olmak ayrı hayat tarzları ve aidiyetlerden oluşmaktadır. Millet aynı kimliği oluşturan insanların aidiyet duyguları ve bağlılıkların oluşturduğu ortak kuvvetlerle ortaya çıkar ve gelişir.

Bir millet, tarihî bir toprağı/ülkeyi, ortak mitleri ve tarihî belleği, kitlevi bir kamu kültürünü, ortak bir ekonomiyi, ortak yasal hak ve görevleri paylaşan bir insan topluluğunun, adı olarak tanımlanabilir. Milletlerin iyi tanımlanmış ülkelere/topraklara sahip olmaları gerekir. Ama söz konusu toprak parçasının herhangi bir yer olması mümkün değildir; o herhangi bir toprak parçası değil, "tarihî" bir toprak, "yurt", halkın "beşiği" olmalıdır. Türklere olduğu gibi, o toprak soyun köklerini taşımasa bile bu böyledir. " Millî kimliğin ikinci bir unsuru patria (vatan) fikridir; yasaları ve kurumlarıyla tek siyasî iradeye sahip bir topluluk. Bu durum, ortak siyasî hissiyat ve maksatların ifadesi olan en azından bazı ortak düzenleyici kurumlar gerektirir. Başka bir deyişle milletler, yurt içindeki halkı bir arada tutan ortak bir anlayış, emel, hissiyat ve fikirlere, ortak bir sivil ideoloji ve kültürel boyuta sahip olmalıydılar. Ortak bir kamuyu ve kitle kültürünü temin işi, popüler toplumsallaştırma vasıtalarına, kamusal bir eğitim sistemi ve kitle iletişim araçlarına havale edilmişti. Batılı millî kimlik modelinde milletler, mensupları ortak tarihî anılar, mitler, simge ve geleneklerle bağlanmış, ama türdeş kılınmamış kültür toplulukları olarak görülmekteydi. Devletin, kendi tarihî kültürleriyle yüklü yeni göçmen topluluklarını buyur ettiği yerlerde bile onların ahfadının, millî kitlesel toplumsallaştırma vasıtaları aracılığıyla "mille" ve onun tarihî kültürel çevresine kabulleri (o da olduğu kadarıyla) nesiller almıştır. Tarihî ülke, yasal-siyasî topluluk, topluluk fertlerinin yasal- siyasî eşitliği ve ortak sivil kültür ile ideoloji-bütün bunlar milletin standart, Batılı modelinin oluşturucularıdır ve Batı'nın modern dünyadaki etkisi nedeniyle bir miktar biçimi değişmekle birlikte, Batılı olmayan millî kimlik tasavvurlarında da canlı unsurlar olarak kalmışlardır (Smith, 1994: 25-32).

Tural'a göre millî kimlik; bir insan topluluğunun başkaları tarafından, başka toplumlar arasında, nasıl görünmek, nasıl kabul edilmek isteniyorsa, o yönde oluşturduğu, göstergeler toplamıdır. Millî kimlik, millî kültür denilen ortak paydaya dayanır. Her millî kimlik, bir toplumdaki en yüksek seviyedeki benzeşme göstergeleridir. Her millî kimlik, tarih içinden gelen, milliyete dayalı değer ve davranışlar ile dinin eklediği değer ve davranışların toplamıdır (Tural,1994).

Millî kimlik ve millet, birbirleriyle ilişkili etnik, kültürel, teritoryal, ekonomik ve yasal-siyasî pek çok unsurdan oluşan karmaşık yapılardır. Kendi devletlerinde ifadesini bulsun ya da bulmasın, müştereken paylaşılan anılar, mitler ve geleneklerin bir araya getirdiği topluluk fertleri arasındaki dayanışma bağlarını gösteren bu kavramlar, devletin tamamen yasal ve bürokratik nitelikli bağlarından tümüyle farklıdır(Smith, 1994: 33-34).

Toplumu, kültürel değerlerle donatmak, bireylere kültürel değerleri kazandırmak için devletin eğitim ve kültür kurumları ve politikaları bu amaç doğrultusunda planlamalar yapar. Özellikle kamusal ve kitlesel bir eğitim sisteminin varlığı millî kimliklerin sağlanmasında oldukça etkili olmuştur. Aslında bütün kimlik inşası bir terbiye etme çabasının üzerine kurulmuştur. Eğitim ve öğretim çalışmalarıyla millî kimlik oluşturulmaya çalışılır. Bu kimlik oluşturulurken yapılan diğer önemli bir nokta ise sürekli bütünlüğe ve ilelebetliğe yapılan güçlü vurgudur. Millî kimliğin yaratılması kabataslak haliyle bir ötekinin, millî bir dilin, kitlesel bir eğitim sisteminin, ortak bir tarihin yaratılmasıyla, sanayinin millileştirilmesiyle gerçekleşebilecek bir olgu olarak görülmektedir(Yazar,2013).

Millî kimliğin siyaseten belki de en belirgin işlevi, millete özgü kişilik ve değerleri tanımlayan ve halkın kadim gelenek ve âdetlerini yansıtan, ortak yasal hakların ve yasal kurumların görevlerinin meşrulaştırıcısı olmasıdır. Millî kimlik, bugün toplumsal düzen ve dayanışmanın meşruiyeti bakımından temel müracaat noktası haline gelmiştir. Millî kimlikler, topluluk içindeki bireyler için daha samimi, içsel işlevler de yerine getirirler. En bariz olanı fertlerin "uyruklar" ve yurttaşlar" olarak toplumsallaştırmalarıdır. Bugün bu çoğu rejimin milliyetçi kültürel gerçekçilik ve birlik ideallerinin etkisi altında büyük bir gayretkeşlikle takipçisi oldukları, bu sayede devlet otoritelerinin millî hars ile ayırt edici, türdeş bir kültürü aşılamaı umdukları zorunlu, standart kamu eğitim sistemleriyle sağlanmaktadır. Müşterek değer, sembol ve geleneklerden bir repertuar oluşturmak suretiyle bireylerle sınıflar arasında toplumsal bir bağ kurmak için de yine millete müracaat edilir. Bayrak, para, marş, üniforma, anıt ve kutlama gibi sembollerle topluluk fertlerine ortak mirasları, kültürel yakınlıkları hatırlatılır, ortak kimlik ve aidiyet duyguları güçlendirilir. Millet, engelleri aşmaya, meşakkatleri göğüslemeye muktedir "iman-teknesi" bir grup haline gelir. Son olarak millî kimlik duygusu, kolektif kişilik prizması ile onun ayırt edici kültürü içinden tanımladığı bireysel kendilere dünya üzerinde bir yer veren güçlü bir araçtır. (Smith, 1994: 35.)

Millî kimliği inşa etmek ve bunu pekiştirmek için topluluğun kendine has özelliklerini öne çıkarmak, "biz" ve "diğerleri" arasındaki kesin ve keskin farklara vurgu yapmak önem kazanmıştır(Şimşek-Alaslan, 2014). Millî kimliğin oluşumu ve gelişimine dair birçok teori ve görüş mevcuttur. Bunlardan biri Anthony Smith'e aittir. Smith'e göre, "uluslar, sürekli tekrar tekrar ortaya konulan ve yaratılan uzun dönemli oluşumlardır ve etnik kökene, anavatanlar, kahramanlar ve altın çağlara gereksinim duyarlar." Değişmesi oldukça zor fakat aynı zamanda anlam itibarıyla daha esnek olan bu öğeler, kolektif kültürün ve ulusal kimliğin yaratılmasında önemli rol oynarlar. (Smith, 2004: 196) Millî kimlik oluşumu ile ilgili diğer önemli bir görüşün sahibi Benedict Anderson'a göre ise uluslar "hayal edilen topluluklardır". Bu oluşumda politikacılar kadar entelektüellere kadar herkesin küçümsenemeyecek bir payı ve arkeolojik çalışmalardan, anıtlara, müzelerden haritalara kadar ve daha da önemlisi "devlet mirasının resimli sayımının bir parçası" olan basın ve basının önemli bir rolü vardır. Ayrıca, Anderson "hali hazırda unutulmuş trajedilerin" de millî kimlik oluşumunda sürekli hatırlanarak/hatırlatılarak ve canlı tutularak "ulusal soy" un kurgulanmasında önemli bir rol oynadığını belirtir(Anderson, 1991: 178- 201).

Millî kimlik kavramının oluşumunda dört önemli faktör tanımlayan(Herskovits, 1948; Huntington, 1996) ve bunları inanç yapısı, kültürel benzerlik, millî miras, ırk birliği olarak sıralarlar. Millî kimlik fikrini bir ulusun zamansal ve mekansal süreklilik sonucu oluştuğunu belirten Fearon(1999: 8), millî kimliği meydana getiren öğeleri, inanç yapısı, din veya ulus üstü inançlar ve kültürel katılım olarak belirtir (Hult, Keillor & Lafferty, 1999).

Smith'in milli kimliği oluşturan öğeleri, ortak bir tarihsel toprak yahut yurt anlayışı, ortak mitler ve tarihsel bellek, ortak bir kitlesel kamu kültürü, bütün fertler için bağlayıcı bir hak ve ödevler sistemi, ortak bir ekonomi gibi öğeleri ulusal kimliğin temel unsurları olarak görmüştür. Bunların bazıları temel kimliklerin çerçevesini oluşturur. Bu temel kimlikler köken temelli politikalarla devamlı canlı tutulmaya çalışılmış, soy ve kahramanlık mitleri, çekirdek kültüre ait dil, din, gelenek ve kurumlar yüceltilmiş ve eşsiz kolektif geçmişe yapılan büyük bir vurgu ön plana çıkarılmıştır (Yazar, 2013).

Öte yandan Hayes, milliyeti üç temel unsura dayandırmaktadır. Bunlardan ilki lisanıdır. Lisanın önemi, milliyeti şekillendirmesinden kaynaklanmaktadır. Lisanın (uniformic) olması, benzer zihniyeti (like-minded) sağlamakta; ortak kelimeler gibi ortak fikirler seti meydana getirmektedir. Böylece benzer zihniyetteki insanlar ortak çıkarları sağlayacak gurup bilincini geliştirmektedirler. Zaman içinde gurup, bir tarihî şura sahip olmaktadır. Bu da ikinci unsurdur. Gurubun birlikte geçmişinin gerek ferdî, gerekse kolektif hafızadaki kutsal hatıraları bir tarihî gelenek sağlamaktadır. Üçüncü unsur ise, farklı ve kültürel bir toplum teşkil edildiğine dair üyelerin inancıdır. Hayes, milliyetin tarih boyunca her zaman mevcut olduğunu, ancak vatanseverliğin her şeyden çok hâkim olduğu tarzda bir milliyetin ise modern olduğunu eklemektedir(Hayes, 1961:14).

Kösoğlu, millî kimliği millî kültürün oluşturduğunu, millî kültür de millî hayatın bütünü olduğunu ifade etmektedir. Bu demektir ki, millî kimliğimizi oluşturan ve onun alâmeti olan sayısız kültürel unsur sayabiliriz. Dil bu millî alâmetlerin bayrak olanıdır. İslâmiyet ve bu inancı hayata geçiren dinî kültürümüz, diğer bir önemli kimlik işaretleri olarak ifade etmektedir(www.yusufiye.net).

Bilimsel ve teknolojik alanda kaydedilen hızlı gelişmeler bireyin geçmiş yıllara göre daha karmaşık problemlerle karşılaşmasına neden olmaktadır. Bunların çözümü için birden çok disiplinin bulgularından yararlanılması ve disiplinler arası anlayışın benimsenmesi gerekmektedir. Sosyal Bilgiler dersi, öğrencilere insan ilişkileri ve vatandaşlık yeterlikleri kazandırmak için disiplinler arası yaklaşımdan yola çıkarak tarih, coğrafya, antropoloji, arkeoloji, ekonomi, hukuk, felsefe, siyaset bilimi, psikoloji ve sosyoloji gibi sosyal bilimlerin kaynaştırılmasıyla oluşturulmuştur. Sosyal Bilgiler öğrencilerin kişisel, ailevi, bölgesel, ulusal ve küresel konularla ilgili bilgi, beceri ve değer edinmeleri ile günlük hayatlarında doğru ve mantıklı kararlar almalarına katkı sağlar. Bu anlatımlar dikkate alındığında Sosyal Bilgiler şu şekilde tanımlanabilir: "Etkin ve üretken bireyler yetiştirmek, öğrencilerin insani ilişkilerini ve vatandaşlık yeterliklerini geliştirmek amacıyla sosyal bilimlere kaynaştıran bir ilköğretim dersi(MEB, 2015: 1)."

2. AMAÇ

Bu çalışmanın amacı, altıncı sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programını milli kimliği oluşturan değerler açısından incelemektir.

3. YÖNTEM

Çalışmada, nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırma kapsamında 2015 yılında MEB Talim ve Terbiye Kuruluna uygulamaya konulan altıncı sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Programı milli kimliği oluşturan değerler, programın amaçları, kazanımları ve öğrenme alanları dersin öğretim programından taranarak, araştırmanın amacı çerçevesinde veriler doküman analizi tekniği ile elde edilmiştir. Çalışmada ölçüt olarak Smith'in milli kimliği oluşturan temel öğeleri; 1.Tarihi bir toprak/ülke ya da yurt(Vatan), 2. Ortak mitler ve tarihi bellek(Tarih birliği), 3. Ortak kitlesel kamu kültürü(Millî kültür), 4. Topluluğun bütün fertleri için geçerli ortak yasal hak ve görevler, 5. Topluluk fertlerinin ülke üzerinde serbest hareket imkânına sahip oldukları ortak bir ekonomi(Simith,1994;31-32), 6. Ortak Din olarak alınmıştır.

4. BULGULAR

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın genel amaçları 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda ifade edilen Türk Millî Eğitimi'nin Genel Amaçları ve Temel İlkelerine uygun olarak belirlenmiştir. Genel amaçlarda Türk kültürü, Türk vatani, Türk tarihi ve vatandaşlık bilinci derinlemesine ele alınmıştır. Programın açıklamalar bölümünde programın geliştirilme gerekçeleri açıklanmış, öğrencilerin, değişimin getireceği bireysel ve toplumsal belirsizliklerle baş edebilmeleri için bazı değerlerle donatılmaları bir zorunluluktur. Bu nedenle beceriler yanında değerler de öğretim programlarında yer almaktadır. Böylece Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda öğrencilere bilgilerin

doğrudan aktarılması yerine, bilgi ile birlikte beceri ve değerlerin kazandırılması hedeflenmiştir(MEB, 2015: 2). Programda küreselleşme, geçmiş ve günümüz değerleri açısından dege kurulması istenmiş, Küreselleşmenin her geçen gün daha çok hissedildiği dünyada öğrencilerin farklı mekânlar, toplumlar ve kültürlerle etkileşimi de dikkate alınarak içerik yönünden yerelden küresele doğru bir denge oluşturulup tarih, coğrafya, antropoloji, arkeoloji, ekonomi, hukuk, siyaset bilimi, psikoloji ve sosyoloji gibi sosyal bilimler, Sosyal Bilgiler dersinin etkin vatandaş yetiştirme amacına uygun bir şekilde işe koşulmuştur. Ayrıca geleceğin ihtiyaçları bugün ve geçmiş tarafından da şekillendirileceği için Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nın oluşturulmasında geçmiş, şimdi ve gelecek dengesi kurulmaya çalışılmıştır. Geçmişe dönük yaşam ve değerlerin oluşumu kendi bağlamında yorumlanırken bunların günümüze taşınma süreci ve değişimi eleştirel bir yaklaşımla ele alınmıştır. Bu süreç sonucunda öğrencilerin kendileri ve toplum için iyi bir gelecek tasarımları sağlanmaya çalışılmıştır(MEB, 2015: 2).

Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında genel amaçlar incelendiğinde milli kimliği oluşturan değerlerin, 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesinde ifade edilen Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları ile Türk Milli Eğitiminin Temel İlkelerine uygun olarak oluşturulmuştur. Sosyal Bilgiler Programı öğrencilerde milli kimlikle ilgili olarak;

“1. Toplumun özgür bir üyesi olarak bireysel özellikleri ile birlikte millî, manevi ve evrensel değerlerin farkına vararak erdemli insan olmanın önemini ve yollarını bilmeleri,

2. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak hak, özgürlük ve sorumluluklarının bilincinde, demokratik hayata etkin bir şekilde katılarak karşılaştığı sorunlara barışçıl çözümler üreten, yaşamın her alanında hoşgörü ve uzlaşma kültürünün oluşmasına ve gelişmesine katkı sağlayan bireyler olmaları,

3. Yaşadığı çevre ve dünyanın genel coğrafi özelliklerini tanıyıp insan ile çevre arasındaki etkileşimi coğrafi sorgulama becerilerini kullanarak açıklamaları,

4. Ekonomi okuryazarı olarak ekonomik kaynakların sürdürülebilir ve verimli bir şekilde kullanılmasına yönelik bilgi, beceri ve tutum sahibi olmaları,

5. Türk kültürünü oluşturan temel öge ve süreçleri kavrayarak millî bilincin oluşmasını sağlayan kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi gerektiğini kabul etmeleri,

8. Vatandaşlık yeterliliklerinin gereği olan temel bilgi, beceri ve değerleri kazanmaları amaçlanmaktadır(MEB, 2015: 3).” Sosyal Bilgiler dersi öğretim programının 1,2,3,4,5, ve 8. genel amaçları öğrencilerde milli kimliğin oluşturulmasına yönelik olarak belirlenmiştir. Programın genel amaçları milli değerlerin bireylere kazandırılması ile erdemli insan olmaları, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları olarak hak ve sorumluluklarının farkında olmaları, Türk kültürünü kazanarak milli bilincin oluşması amaçlanmıştır.

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda toplam yedi öğrenme alanı belirlenmiştir. Her bir öğrenme alanıyla ilgili olarak öğrencilerden bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alanlara ilişkin öğrenme çıktıları beklendiğinden, öğrenme alanlarının kazanımları bu alanları kapsayacak şekilde oluşturulmuştur(MEB, 2015: 3). Her bir öğrenme alanında öğrenme alanlarının türüne göre milli kimliğin oluşmasına yönelik kazanımlara yer verilmiştir. Programın bütününde sarmal bir yapı izlenerek her sınıf düzeyinde milli kimliğin oluşumuna yönelik kazanımlar bilgi, beceri ve değerler olarak derinleştirip genişletmesiyle kazandırılmaya çalışılmıştır. Bundan dolayı, öğrenme alanlarında bazı kazanımlar bilgi, bazıları beceri, bazıları da değer temellidir.

Programın öğretme alanları incelendiğinde;

Birey ve Toplum Öğrenme Alanı

Temel olarak “ben” ve “biz” olma süreçlerini içeren bu öğrenme alanında sosyal bilimlerden sosyoloji ve psikolojiye odaklanılmakla birlikte disiplinler arası bir yaklaşım da benimsenmiştir. Buna göre öğrencilerin “ben” ve “biz” olma süreçlerini etkileyen mekânsal, tarihî ve kültürel faktörleri de değerlendirme imkânı bularak millî, manevi ve evrensel değerlerin farkına varmalarının sağlanması amaçlanmıştır(MEB, 2015: 4).

Öğrenme alanını kazanımları incelendiğinde öğrenme alanında üç kazanım olduğu, bu kazanımlar incelendiğinde;

6.1.1. Bireyin gelişiminde ve toplumsal birlikteliğin oluşmasında sosyal, kültürel ve tarihî bağların önemini fark eder.

6.1.2. Toplumda uyum içerisinde yaşayabilmek için farklı cinsiyetlere, sosyoekonomik ve kültürel gruplara karşı önyargılarını sorgular.

6.1.3. Toplumsal birlikteliğin oluşmasında sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı destekler(MEB,2015: 18).

Öğrenme alanında yer alan kazanımları öğrencilerde toplumsal birliğin oluşumunda ortak tarih, kültür ve ekonomik birliktelik, dayanışma ve yardımlaşma bilincinin oluşturulmasına yöneliktir. Milli kimliğin oluşumunda temel özellik olan ortak tarih, ortak kültür ve ekonomik birlikteliğe vurgu yapılmıştır. Programın öğrencilere kazandırmayı amaçladığı değerlerden milli kimliğin kazandırılmasına yönelik olarak “dayanışma, hoşgörü, saygı, vatanseverlik ve yardımlaşma değerlerine yer verilmiştir(MEB, 2015: 18).

Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanı

Bu öğrenme alanında etkin bir birey olarak haklarını, hak arama yollarını bilmenin, sorumluluklarını yerine getirmenin erken yaşlarda öğrenilmesi büyük önem taşıdığı belirtilmiş, bu bağlamda hak ve sorumluluklarının bilincinde, insiyatif alan, karşılaştığı sorunlara barışçıl çözümler üreten, demokratik ve katılımcı vatandaş yetiştirmeye yönelik kazanımlar oluşturulmuştur(MEB, 2015: 4-5). Öğrenme alanını kazanımları incelendiğinde öğrenme alanında dört kazanım olduğu, bu kazanımlar incelendiğinde;

6.2.1. Bir vatandaş olarak haklarının yasalarla güvence altına alındığını ve sorumluluklarının çerçevesinin yasalarla belirlendiğini kavrar.

6.2.4. Toplumsal hayatımızda demokrasinin önemini örnek olaylardan yola çıkarak savunur(MEB, 2015: 18-19).

Bu öğrenme alanında yer alan kazanımlardan ikisinin ortak hak ve sorumluluklar oluşturmaya yönelik olarak oluşturulduğu görülecektir. Kazanımlarda milli kimliğin oluşumunda demokrasi, ortak hak ve sorumlulukların hem vatandaş olmada hem de toplumsal birliğin oluşumunda önemi vurgulanmıştır (MEB, 2015: 18).

İnsan ve Mekân Öğrenme Alanı

İnsan yaşamı için gerekli mekânsal temel bilgi, beceri ve değerleri öğrencilere kazandırmayı amaçlayan bu öğrenme alanı, temelde coğrafya konuları odaklı oluşturulmuştur(MEB, 2015: 5). Bu öğrenme alanında altı adet kazanım yer almıştır. Bu kazanımlar;

6.3.1. Türkiye'nin konum özelliklerinin ülkeye kattığı değeri önemser.

6.3.2. Türkiye'nin temel fizikî coğrafya özelliklerini harita üzerinde gösterir.

6.3.3. Türkiye'nin temel beşerî coğrafya özelliklerini harita üzerinde gösterir.

6.3.4. Türkiye'de görülen iklim tiplerinin genel özelliklerini analiz eder.

6.3.5. Coğrafi özellikler göz önüne alınarak Türkiye'deki yerleşim tiplerinin farklılığına kanıtlar gösterir.

6.3.6. Türkiye'de görülen doğal afetler ve çevre sorunlarının neden ve sonuçlarını değerlendirir(MEB,2015:19), öğrencilere Türkiye'nin konumu, coğrafî, beşeri ve çevre sorunları ile ilgili özelliklerini kazandırmaya yöneliktir. Bu öğrenme alanında milli kimlik öğelerinden ortak vatanın özelliklerinin kazandırılması amaçlanmıştır.

Ekonomi ve Sürdürülebilirlik Öğrenme Alanı

Bu öğrenme alanı ile öğrencilerin ekonomi okuryazarı olmaları, ekonomik kaynakları sürdürülebilir ve verimli bir şekilde kullanmaları amaçlanmaktadır (MEB, 2015: 5). Bu öğrenme alanında beş adet

kazanım yer almış, bu kazanımlardan ikisi günlük yaşamda ekonominin insan üzerindeki etkisine üçü ise doğrudan Türkiye ekonomisine yöneliktir. Bu kazanımlardan üçü;

“6.4.2. İhracat ve ithalatın Türkiye ekonomisindeki yerini araştırır.

6.4.3. Türkiye ekonomisinin sektörel yapısını grafiklerle gösterir.

6.4.5. Türkiye için sürdürülebilir kalkınma önerileri sunar(MEB, 2015: 20)”.
 milli kimlik öğeleri arasında yer alan, topluluk fertlerinin ülke üzerinde serbest hareket imkânına sahip oldukları ortak bir ekonominin özelliklerini ele alarak Türk ekonomisinin çeşitli özelliklerini öğrencilere kazandırmaya yöneliktir.

Kültürel Miras Öğrenme Alanı

Bir milleti diğer milletlerden ayıran kültürel özelliklerdir. Bunların geliştirilerek nesilden nesile aktarılması gerekmektedir. Bu anlamda kültürel miras öğrenme alanı, temelde tarih alanı odaklı olmakla birlikte, kültür ve kültürel mirası ön plana çıkaran bir yapıya sahiptir. Bu öğrenme alanında öğrencilerde millî bilincin oluşması amacıyla Türk kültürünü oluşturan temel öğe ve süreçlerin üzerinde durularak 6. sınıfta kronolojik bir yaklaşım benimsenmiş; bu sınıflarda Türk ve İslam tarihi ile Osmanlı ve Avrupa tarihi konuları işlenmiştir(MEB, 2015: 5). Bu öğrenme alanı ortak kitlesel kamu kültürü(Millî kültür) olarak Türk Kültürünün doğrudan örneklerinin öğrencilere kazandırılmasına yönelik amaçlar içermektedir. Bu öğrenme alanının kazanımları incelendiğinde yedi adet kazanım olduğu bu kazanımlardan beş tanesinin doğrudan Türk Tarihi ve Türk kültürünün İslam'ın öncesi dönemden Türklerin Anadolu'yu yurt edinme süreçleri ve kültürel değişim süreçlerinin kazandırılması amaçlanmıştır. Bu öğrenme alanının kazanımları;

6.5.2. Orta Asya'da kurulan ilk Türk devletlerinin coğrafi, siyasi, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.

Destan, yazıt ve diğer kaynaklardan yararlanılacaktır.

6.5.4. Türklerin İslamiyet'i kabulleri ile birlikte siyasi, sosyal ve kültürel alanlarda meydana gelen değişimleri sorgular.

6.5.5. Türklerin Anadolu'yu yurt edinme sürecini analiz eder.

Malazgirt Savaşı ve ilk Türk beyliklerinin Anadolu'nun Türkleşme sürecine katkıları işlenecektir.

6.5.6. Türkiye Selçukluları döneminde siyasi ve kültürel faaliyetlerin Anadolu'nun Türkleşme ve İslamlaşma sürecine katkılarını tartışır.

Haçlı seferleri ve Miryokefalon Savaşı işlenecektir.

6.5.7. Tarihi ticaret yollarının toplumlararası siyasi, kültürel ve ekonomik ilişkilerdeki rolünü kavrar(MEB, 2015: 20-21).

Bu öğrenme alanının kazanımları ve kazanımlar için düzenlenecek etkinliklerde Türklerin tarihsel süreçleri ve Türk kültürü vurgulaması yapılmış, ayrıca Anadolu'nun vatan yapıma süreci ile öğrencilerde hem vatan bilinci, hem milli kültür bilinci hem de tarih bilinci kazandırılması amaçlanmıştır, destanlar, yazıtlar, Malazgirt savaşı, Anadolu'nun Türkleşme süreci, Haçlı savaşları konu olarak belirlenmiştir.

Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı

Günümüzde inançlar, fikirler, insanlar, sermaye, bilgi ve teknoloji kültürel ve siyasi sınırları aşarak küresel boyutta hareket halindedir. Bu düşüncelerden hareketle, küresel bağlantılar öğrenme alanı küreselleşmenin toplumsal, ekonomik, politik, kültürel ve ekolojik alanlarında öğrencilerin bilgi edinmelerini ve dünyada etkin ve sorumlu bireyler olarak yetişmelerini amaçlamaktadır. Programın altıncı sınıftaki ilk kazanımları coğrafi açıdan küreselleşmeyi ele almıştır(MEB, 2015: 6).

6.6.1. Türkiye'nin konumuna dayalı olarak üstlendiği çeşitli rolleri analiz eder.

Türkiye'nin coğrafi konumu kültürel, siyasi ve ekonomik yönlerden değerlendirilecektir.

6.6.2. Türkiye'nin ekonomik faaliyetlerinin uluslararası bağlarını sorgular.

Kaynaklar, ihtiyaçlar ve üretim açısından değerlendirilecektir.

6.6.3. Türkiye'nin çeşitli ülkelerle olan sosyal ve kültürel etkileşimini sorgular.

Türk kültürü ile seçilen iki farklı ülkenin kültürü incelenecektir.

6.6.4. Küresel ölçekte popüler kültürün kültürel davranış kalıplarımıza etkisini analiz eder(MEB, 2015: 21).

Bu öğrenme alanının kazanımları küreselleşen dünyada Türkiye'nin rolleri, ekonomik faaliyetleri, Türk kültürü ile farklı kültürlerin karşılaştırılması ile ilgili kazanımlar yer almıştır. Bu öğrenme alanının tüm kazanımları milli kimliğin kültürel ve ekonomik boyutları ile ilgilidir. Ayrıca bu öğrenme alanında hoşgörü, farklılıklara saygı gibi milli değerlerin öğrencilere kazandırılması amaçlanmıştır.

Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanı

Bu öğrenme alanı öğrencilerin bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavramalarını sağlayarak onlara bilgiye ulaşmada teknolojiyi kullanma becerisi kazandırmayı amaçlamaktadır. Bu kapsamda öğrencilere bilim ve teknolojiyi etik, tarih, felsefe, sosyoloji ve hukuk perspektifinden değerlendirme becerileri kazandırılacaktır (MEB, 2015: 6). Bu öğrenme alanının kazanımları bilim ve teknoloji alanı ile ilgili olup;

6.7.5. Uygulama ve eserlerinden yola çıkarak Atatürk'ün akılcılığa ve bilime verdiği önemi açıklar(MEB, 2015: 22) kazanımı Atatürk'le ilgilidir. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Atatürk'ün bilime verdiği önem vurgulanmıştır.

Altıncı sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında yer alan milli kimlikle ilgili kazanımlar öğrenme alanlarının hemen hemen hepsinde yer almıştır. Milli kimlik öğeleri ile ilgili öğrenme alanları kazanımlar ile ilişkilendirilerek oluşturulmuştur. Tablo 1'de altıncı sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında yer alan kazanımların milli kimliğin öğeleri açısından dağılımı verilmiştir.

Tablo 1'de altıncı sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında yer alan kazanımların milli kimliğin öğeleri açısından dağılımı

Öğrenme Alanları Kazanım	Ortak Vatan	Tarih Birliği	Milli Kültür	Yasal Hak ve Görevler	Ortak Ekonomi	Ortak Din
Birey ve Toplum Öğrenme Alanı						
6.1.1. Bireyin gelişiminde ve toplumsal birlikteliğin oluşmasında sosyal, kültürel ve tarihî bağların önemini fark eder.		x	x			
6.1.2. Toplumda uyum içerisinde yaşayabilmek için farklı cinsiyetlere, sosyoekonomik ve kültürel gruplara karşı önyargılarını sorgular.			x			
6.1.3. Toplumsal birlikteliğin oluşmasında sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı destekler.					x	
Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanı						
6.2.1. Bir vatandaş olarak haklarının yasalarla güvence altına alındığını ve sorumluluklarının çerçevesinin yasalarla belirlendiğini kavrar.				x		
6.2.2. Türkiye Cumhuriyeti Devletinde yasama, yürütme ve yargı güçleri arasındaki ilişkiyi kavrar.	x			x		
6.2.4. Toplumsal hayatımızda demokrasinin önemini örnek olaylardan yola çıkarak savunur.				x		
İnsan ve Mekân Öğrenme Alanı						
6.3.1. Türkiye'nin konum özelliklerinin	x					

ülkeye kattığı değeri önemser.						
6.3.2. Türkiye'nin temel fizikî coğrafya özelliklerini harita üzerinde gösterir.	x					
6.3.3. Türkiye'nin temel beşerî coğrafya özelliklerini harita üzerinde gösterir.	x					
6.3.6. Türkiye'de görülen doğal afetler ve çevre sorunlarının neden ve sonuçlarını değerlendirir.	x					
Ekonomi ve Sürdürülebilirlik Öğrenme Alanı						
6.4.1. Ekonomik motivasyonun insan davranışlarını nasıl etkilediğine dair çıkarımda bulunur.					x	
6.4.2. İhracat ve ithalatın Türkiye ekonomisindeki yerini araştırır.					x	
6.4.3. Türkiye ekonomisinin sektörel yapısını grafikte gösterir.					x	
6.4.4. Finansal araçların gündelik yaşam üzerindeki etkilerini sorgular.					x	
6.4.5. Türkiye için sürdürülebilir kalkınma önerileri sunar.					x	
Kültürel Miras Öğrenme Alanı						
6.5.2. Orta Asya'da kurulan ilk Türk devletlerinin coğrafi, siyasal, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.	x	x	x			
6.5.3. İslamiyet'in ortaya çıkışını ve beraberinde getirdiği değişimleri analiz eder.		x	x			x
6.5.4. Türklerin İslamiyet'i kabulleri ile birlikte siyasî, sosyal ve kültürel alanlarda meydana gelen değişimleri sorgular.		x	x			x
6.5.5. Türklerin Anadolu'yu yurt edinme sürecini analiz eder.	x	x				
6.5.6. Türkiye Selçukluları döneminde siyasî ve kültürel faaliyetlerin Anadolu'nun Türkleşme ve İslamlaşma sürecine katkılarını tartışır.	x	x	x			x
6.5.7. Tarihi ticaret yollarının toplumlararası siyasî, kültürel ve ekonomik ilişkilerdeki rolünü kavrar.		x			x	
Kültürel Bağlantılar Öğrenme Alanı						
6.6.1. Türkiye'nin konumuna dayalı olarak üstlendiği çeşitli rolleri analiz eder.	x	x				
6.6.2. Türkiye'nin ekonomik faaliyetlerinin uluslararası bağlarını sorgular.					x	
6.6.3. Türkiye'nin çeşitli ülkelerle olan sosyal ve kültürel etkileşimini sorgular.		x	x			
6.6.4. Küresel ölçekte popüler kültürün kültürel davranış kalıplarımıza etkisini analiz eder.			x			
Bilim, Teknoloji ve Toplum Alanı						
6.7.5. Uygulama ve eserlerinden yola çıkarak Atatürk'ün akılcılığa ve bilime verdiği önemi açıklar.		x				
Toplam Milli kimlikle ilgili kazanım 26 adet	9	10	8	3	8	3

Tablo 1'de Sosyal Bilgiler dersinin Milli kimliğin öğelerini kazandırmaya yönelik olduğu düşünülen kazanımların milli kimliği oluşturan öğelerle ilişkisi verilmiştir. 6. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında 34 adet kazanım yer almış bu kazanımlardan 26 tanesi milli kimliği kazandırmaya

yönelik kazanımlardan oluştuğu görülmektedir. Tabloya göre dersin kazanımları milli kimliği oluşturan öğelerin bir kaçı ile ilgilidir. Bu bağlamda bir kazanım milli kimliğin birden fazla ögesi ile ilişkilendirilmiştir. Dersin kazanımlarının milli kimliği oluşturan öğeler açısından incelendiğinde 9'u tarihi bir toprak/ülke ya da yurt(ortak vatan) duygusu, 10'u ortak mitler ve tarihi bellek(Tarih birliği), 8'i Ortak kitlesel kamu kültürü(Milli kültür), 3'ü topluluğun bütün fertleri için geçerli ortak yasal hak ve görevler, 8'i topluluk fertlerinin ülke üzerinde serbest hareket imkânına sahip oldukları ortak bir ekonomi ve 3'ü Ortak Din duygusunu kazandırmaya yönelik olduğu görülecektir.

5. SONUÇ

Sonuç olarak sosyal bilgiler dersi öğretim programı genel amaçlar, öğrenme alanları ve kazanımlar olarak her sınıf düzeyinde ayrı oluşturulmuş 4,5, 6 ve7. sınıflar, sarmal bir yapıyla ilişkilendirilmiştir. Genel amaçlar, öğrenme alanları ve kazanımlar milli kimliği oluşturacak şekilde oluşturulmuştur.

Altıncı sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı milli kimliğin öğrencilerde oluşturulması anlamında yeterlidir. Öğrencilerde milli kimliğin oluşması programda yer alan milli kimlik ögesi ile ilgili kazanımların ve ilişkili öğrenme alanları birbiri ile tutarlı bir şekilde oluşturulmuştur. Milli kimliğin öğrencilerde oluşumu öğretim etkinliklerinin kazanım ve öğrenme alanları ile tutarlı bir şekilde oluşturulmasına bağlıdır.

Bu bağlamda öğretmenlerin sınıf içi ve sınıf dışı öğretim amaçlı etkinliklerde bu kazanımları öğrencilerde oluşturmaya yönelik etkinliklere önem vermeleri önerilmektedir.

KAYNAKÇA

Aşkın, M.(2007). Kimlik ve giydirilmiş kimlikler, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 10(2), 213-220.

Aytekin, A. (2014). Ulus-devlet ve küreselleşme bağlamında İsmet Özel'in toplum, millet ve vatan tasavvuru, Yayınlanmamış doktora tezi, T.C. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilimdalı, Isparta.

Anderson, B. (1991). *Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*, Verso, London; New York.

Fearon, J. A. (1999). What Is Identity (As We Now Use The Word)? Draft . <https://www.stanford.edu>.Erişim: 13.02.2018.

Gökalp, E.(2004). Kimlik, Farklılık ve Kimlik Siyaseti, Anadolu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 1(2), 59-78.

Güvenç, B. (1993). *Türk Kimliği (Kültür Tarihinin Kaynakları)*, Kültür Bakanlığı Milli Kütüphane Basımevi, Ankara.

Hayes, C. J. H.(1961) "Bases of Nationalism." in *Nationalism and International Progress*. U. G. Whitaker, Jr. (ed.), San Francisco: Chandler Publishing.

Herskovits, M. (1948). *Man and His Works*, Stanford University Press, Stanford, CA.

Hult, G. T. M., Keillor, B. D., & Lafferty, B. A. (1999). A cross-national assessment of social desirability bias and consumer ethnocentrism. *Journal of Global Marketing*, 12(4), 29-43.

Huntington, S. (1996). *The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order*, Simon and Schuster, New York, NY.

Keillor,B.D.,Tomas, G& Hult, M. (1998). A Five-Country Study Of National Identity, *International Marketing Review*, 16,(1),65-82.

Kongar, E. Küreselleşme, mikro milliyetçilik, çok kültürlülük, anayasal vatandaşlık, https://www.kongar.org/makaleler/mak_kum.php. Erişim. 21.03.2018

Kösoğlu, N. <http://www.yusufiye.net/modules.php?name=News&file=article&sid=528>. Erişim: 13.02.2018).

Smith, A. D. (1994) *Milli Kimlik*, çev. Bahadır Sina ŞENER, İstanbul: İletişim Yayınları.

Smith, Anthony D. (2004) History and National Destiny: Responses and Clarifications, Nations and Nationalism 10 (1/2), 195-209.

Smith, A. D. (1994). Milli Kimlik(Çev: Şener, B.S), İletişim Yayınları A. Ş.

Şen, Y.F.(2004). Globalleşme Sürecinde Milliyetçilik Trendleri ve Ulus Devlet, Ankara: Yargı Yayınevi.

Şimşek, A., Alaslan.(2014). Milliyetçi Tarihten Milli Tarihe, Çatışmacı Eğitimden Barışçı Eğitime Doğru Türkiye’de Tarih Ders Kitapları, Akademik Bakış Dergisi, Sayı: 40,1-9.

Şimşek, U., Ilgaz, S.(2007). "Küreselleşme ve Ulusal Kimlik“, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1, 190-194.

T.C. MEB.(2015). Sosyal Bilgiler Dersi, 4, 5, 6, 7. Sınıflar Öğretim Programı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Ankara.

Tural, S.(1994). Kültürel Kimlik Kavramı, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi Cilt: X, 29.

Yanık, C. (2013). Etnisite, Kimlik ve Milliyetçilik Kavramlarının Sosyolojik Analizi, Kaygı, 20, 225-237.

Yazar, D. (2013). Ulusal Kimliğin İnşasına Maddi Kültür, <http://www.tutunamayanlar.net/fikir/arsiv/390-ulusal-kimligin-insasina-maddi-kultur-damla-yazar>. Erişim: 21/07/2013

Yıldız, S. (2007), Kimlik ve Ulusal Kimlik Kavramlarının Toplumsal Niteliği, Millî Folklor, 74, (9-16).